

Marushchak, L., Bobyk, V., Shumylo, A. & Kindrativ, R. (2021) Finansova zvitnist yak element systemy upravlinnia pidpriemstvom [Financial statements as an element of the enterprise management system]. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 25, no. 2, pp. 128-135. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mlisup.pdf>

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Леся МАРУЩАК

Владислав БОБИК

Ангеліна ШУМИЛО

Роман КІНДРАТІВ

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: lesyamar@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8666-0071>

e-mail: vlad.bobik.2000@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1271-0969>

e-mail: kaf_oa@tntu.edu.ua

Article history:

Received: October, 2021

1st Revision: October, 2021

Accepted: November, 2021

JEL classification:

A10

UDC:

657

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2022.02.128>

Анотація: У статті з'ясовано визначення фінансової звітності підприємств, яка є системою узагальнених показників, які свідчать про підсумки фінансово-господарської діяльності підприємства за минулий період (місяць, квартал, рік). Вона складається методом підрахунку, групування і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною його стадією. Сформовано власне визначення бухгалтерської звітності – це звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб користувачів звітів. У статті також роз'яснено, що фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період (місяць, квартал, рік). Доведено, що до фінансової звітності включаються показники діяльності філій, представництв, відділень та інших підрозділів підприємства. У статті з'ясовано, що об'єднання підприємств, крім власної звітності, складають та подають зведену фінансову звітність щодо всіх підприємств, які входять до їх складу, якщо це передбачено в установчих документах об'єднань підприємств відповідно до законодавства. Доведено гіпотезу, що звіт повинен дотримуватися органічної єдності показників, які в ньому відображаються. Фінансова звітність також повинна задовольняти інформаційні потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб. У статті окреслено, що важливим джерелом інформації про хід виконання планів соціально-економічного розвитку різних підприємств, бізнес-планів інших формувань, які створюються в галузях у результаті реформування власності, є показники, які записуються у звіти. Кожний показник, який записаний, – це основа для виявлення резервів підвищення ефективності роботи підприємства, виявлення недоліків, які виникли, й уникнення їх у майбутньому.

Ключові слова: фінансова звітність, бухгалтерська звітність, користувачі, управлінські рішення, галузь економіки, підприємство, статистичні дані, контролінг, інформаційно-аналітичне забезпечення.

Марущак Л. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством [Електронний ресурс] / Леся Марущак, Владислав Бобик, Ангеліна Шумило, Роман Кіндратів // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 128-135. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mlisup.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Звітні показники є важливим джерелом інформації про виконання планів соціально-економічного розвитку підприємств, бізнес-планів інших формувань, які створюються в галузях у результаті реформування власності. На основі цих показників з'являються резерви підвищення ефективності виробництва, обґрунтовуються заходи, що у майбутньому дозволяють уникнути недоліків, які мали місце в попередніх звітних періодах [6]. Важливе значення має звітність підприємств для наукових досліджень у галузі економіки. Будь-які узагальнення результатів господарської діяльності з метою виявлення тенденцій їх розвитку проводяться на основі обробки даних звітності [6].

Бухгалтерська фінансова звітність підприємства є системою показників, які характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємства за минулий період (місяць, квартал, рік) [7]. Вона складається підрахунком, групуванням і спеціальною обробкою даних поточного бухгалтерського обліку і є його завершальною стадією.

Метою складання фінансової звітності є надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Головні вимоги до звітності – це реальність, ясність, своєчасність, єдність методики звітних показників, порівняння звітних показників з минулими [7].

Для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають затвердженим правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Для одержання інформації про результати діяльності підприємства дані обліку необхідно узагальнити в певній системі показників. Це досягається складанням звітності, яка є завершальним етапом бухгалтерського обліку. Таким чином, роль бухгалтерської, податкової та статистичної звітності надзвичайно важлива для користувачів звітів, щоб приймати правильні управлінські рішення.

2. Постановка завдання.

Мета даної статті полягає у розробці теоретичних засад фінансової звітності як елемента системи управління підприємством. Завданням є визначити основні структурні елементи фінансової звітності, зосереджуючи увагу на її місці в системі управління підприємством.

3. Виклад основного матеріалу.

Світовий досвід свідчить про те, що підприємства, які перебувають в приблизно однакових економічних умовах (обсяг активів і капіталу, виробничий потенціал, номенклатура продукції) [10], можуть досягати різних кінцевих результатів своєї діяльності. Суттєву роль в цьому відіграє правильно побудована система управління підприємством.

Зарубіжний і вітчизняний досвід свідчить, що ефективність управління підприємством в мінливих умовах зовнішнього середовища значно підвищується за умови створення системи контролінгу [10].

Контролінг – це функціонально окремий напрям економічної роботи на підприємстві, який пов'язаний з фінансово-економічною сервісною функцією в менеджменті [3]. Контролінг не заміняє собою управління підприємством, а є механізмом саморегулювання на підприємстві, що забезпечує зворотній зв'язок у

механізмі управління. Він пов'язує воедино планування, облік, інформаційне забезпечення та контроль, інтегруючи та координуючи їх.

Інформаційно-аналітичне забезпечення управління підприємством є підсистемою, яка об'єднує всі складові управління в єдине ціле, дозволяє сформувати безперервний процес прийняття управлінських рішень, націлених на досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства. При розробці та створенні інформаційного забезпечення необхідно [3]:

- визначити обсяг, зміст, періодичність і джерела необхідної для управління інформації;
- розробити ефективну систему збирання, обробки, використання та зберігання інформації;
- вжити заходів для запобігання негативного ефекту впливу недостовірної інформації на управлінські рішення;
- створити умови для ефективного використання наданої інформації для прийняття управлінських рішень.

Джерелами інформації для прийняття управлінських рішень можуть бути:

- вибіркові дані про зовнішнє середовище, вплив яких на результати діяльності підприємства є суттєвим: нормативно-законодавчі акти; результати досліджень і розробок, в тому числі галузевих НДІ; спеціальні джерела інформації; власні дослідження та цільові дослідження спеціалізованих організацій; конференції, ярмарки; огляди періодичної літератури [5];
- позаоблікові та облікові дані на рахунок внутрішнього стану і процесів, які відбуваються на підприємстві.

Позаобліковими джерелами є плани, програми, проекти за напрямками бізнесу; внутрішні накази та розпорядження керівництва; протоколи зборів трудового колективу, засідань правління, комісій; матеріали внутрішнього аудиту та ревізійної комісії; ліцензії, патенти [5].

На основі даних облікових джерел складається уніфікована фінансова, статистична та податкова звітність підприємства. Управлінська звітність не є законодавчо регламентована і кожне підприємство самостійно визначає її обсяг, зміст та формати. На сьогоднішній день, не всі вітчизняні підприємства приділяють належне значення формуванню управлінської звітності.

В ринковій економіці система звітності суб'єкта господарювання стає важливим елементом підсистеми інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємством. Звітність підприємства містить дані, достовірність яких є достатньо високою і при певних умовах отримує підтвердження висновком незалежного аудитора [5].

Місце інформації і, зокрема, звітності в системі управління підприємством, наведено на рис. 1. На нашу думку, методологія управління, структура управління, а також техніка і технологія управління визначають склад і зміст інформації про зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства.

Як бачимо з рис. 1, виконання всіх функцій управління підприємством ґрунтується на даних системи звітності.

Так, наприклад, фінансову звітність використовують для проведення економічного та фінансового аналізу, прогнозування результатів діяльності підприємства, оцінки ризиків, управління необоротними та оборотними активами, управління вартістю та структурою капіталу. Податкова звітність дає можливість встановити рівень податкового навантаження та обґрунтувати податкову політику підприємства [4]. Статистична звітність забезпечує побудову макроекономічних показників, які відображають узагальнену характеристику стану та рівня розвитку економіки в цілому, окремих її галузей і видів економічної діяльності. Головна мета

управлінської звітності полягає у забезпеченні внутрішніх користувачів звітності (засновників, керівників та менеджерів) необхідними даними для прийняття управлінських рішень, здійснення планування, ведення контролю і виміру показників функціонування підприємства.

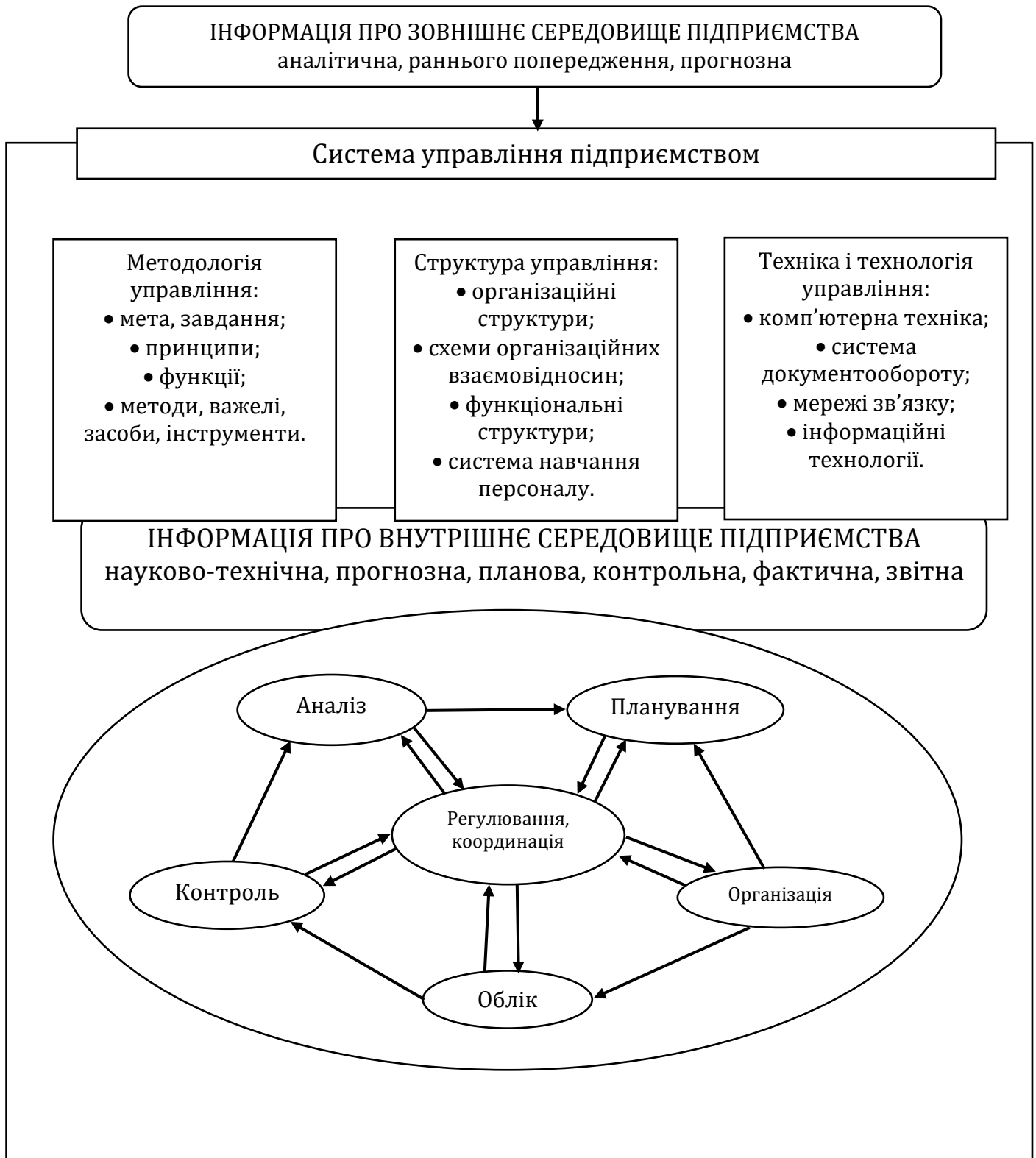

Рис. 1. Місце інформації в процесі управління підприємством

Вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду використання звітності в

управлінні підприємством дало змогу сформулювати основні вимоги до побудови системи звітності підприємства [2]:

- відповідати організаційній структурі підприємства (об'єднання, підприємства, бізнес-одиниці);
- забезпечувати менеджмент на різних рівнях управління необхідними даними;
- містити дані, необхідні для вимірювання рівня реалізації стратегічних і тактичних цілей підприємства та структурних підрозділів [2];
- виконувати функцію раннього попередження ризиків;
- містити зіставні цільові, планові, контрольовані і фактичні показники у звітах;
- зберігати незмінність форматів та форм для стандартних звітів протягом планового періоду;
- оперативно надавати звіти зацікавленим особам в межах їх компетенції;
- мати простий, зрозумілий та наочний формат.

На сучасному етапі розвитку економіки України у зв'язку з виходом на міжнародні ринки набуває актуальності необхідність трансформації фінансової звітності українських підприємств у звітність, що відповідає всім вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності [2]. Європейський Парламент прийняв постанову про те, що консолідовані фінансові звіти усіх підприємств, акції яких вільно котируються і які зареєстровані на європейському ринку, повинні відповідати Міжнародним стандартам фінансової звітності (IFRS).

Порядок і зміст управління підприємством суттєво залежить від загальних правил складання фінансової звітності. IFRS не містять типових таблиць для розкриття інформації; проте вони містять вимоги щодо розкриття інформації (мінімально необхідний перелік статей) у фінансовій звітності або у примітках та поясненнях до неї. Таким чином, усі розкриття у фінансовій звітності, складені згідно з IFRS, є доречними, а інформація, яка не є необхідною, вилучена, що спрощує прийняття об'єктивного економічного рішення. П(С)БО є більш регламентуючими (виклад звітів є стандартизованим для всіх підприємств, а відповідно – розкриття інформації диктується уніфікованою формою фінансового звіту, а не потребами користувачів чи особливостями підприємства), що може призвести до втрати їх відповідності меті користування через невідповідне розкриття інформації [2]. Це може призвести до неправильного розуміння інформації її користувачами і, як правило, прийняття неправильних управлінських рішень, що є негативним явищем для підприємства.

Важливим принципом обліку та звітності в системі US-GAAP є правдивість подання, дотримання якого повинно підтверджуватися аудиторським висновком. Вищою метою обліку та звітності в цій системі є корисність для прийняття рішень, тобто використання інформації як основи для прийняття рішення для фактичних та потенційних акціонерів та інвесторів.

В умовах ринкової економіки найважливішого та найбільшого значення надається інформаційній функції фінансової звітності. Мета фінансової звітності співпадає в стандартах, що аналізуються, – це надання великому колу зацікавлених осіб повної, правдивої та неупередженої інформації для прийняття правильних економічних рішень [8]. Крім цього, співпадають елементи фінансової звітності такі, як: активи, зобов'язання, капітал підприємства, в тому числі з деталізацією за певними видами; доходи, витрати, фінансові результати підприємства (прибуток чи збиток); рух грошових коштів в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

В IFRS визначено основи складання та подання фінансових звітів, відповідно до яких цінність інформація для користувачів повинна забезпечуватися якісними

характеристиками. Важливі якісні характеристики можуть групуватися за змістом інформації та за поданням інформації. Зміст даних фінансової звітності забезпечуватимуть доречність через суттєвість, своєчасність, можливість використання для прогнозування та достовірність через правдивість подання, перевагу сутності над формою, нейтральність, повноту. Дані фінансових звітів при їх поданні повинні бути зіставними та зрозумілими. Представлення зіставної інформації за попередній період вимагається для всіх сум, наведених у фінансовій звітності. Зіставну інформацію слід відносити до описової інформації, якщо вона доречна для розуміння фінансової звітності поточного періоду. Одночасно співвідношення вигод та витрат може вважатися обмеженням, аніж якісною характеристикою. Вигоди, отримані від інформації, мають перевищувати витрати на її надання.

Отже, фінансова звітність, як елемент системи управління підприємством, є дуже важливим підґрунтям для виконання всіх функцій управління підприємством. Бухгалтерська фінансова звітність є системою показників, які відображають підсумки господарської діяльності підприємства за минулий період [9]. Звітні показники завжди були і будуть важливим джерелом інформації про виконання планів розвитку підприємства, для подальшого розуміння напрямку руху та прийняття правильних управлінських рішень.

4. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Кожне підприємство, здійснюючи свою діяльність, має на меті отримати максимальний прибуток при мінімальних витратах. Тому, будь-який підприємець повинен вміло використовувати дані фінансової звітності, оскільки на їх основі можна ретельно розглянути й оцінити фінансовий стан підприємства та прийняти виважені управлінські рішення.

Фінансова звітність є необхідною для зовнішніх і внутрішніх користувачів, оскільки, забезпечує їх повною, правдивою та неупередженою інформацією про господарючий суб'єкт. Такими користувачами можуть бути: банки, інвестори, власники, постачальники, замовники, працівники підприємства та органи державного управління. Окрім того, фінансова звітність є досить вагомим не тільки для зовнішніх, але і для внутрішніх користувачів, керівництва та персоналу підприємства. За допомогою наведених даних у звітності, можливо зробити детальний аналіз показників фінансового майнового стану підприємства, його платоспроможності та рентабельності.

Бухгалтерська фінансова звітність підприємств є системою узагальнених показників, які характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємства за минулий період (місяць, квартал, рік). Фінансова звітність підприємства формується наприкінці звітного періоду – календарного року. Вона складається підрахунком, групуванням і спеціальною обробкою даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною його стадією.

Author details (in English)

FINANCIAL STATEMENTS AS AN ELEMENT OF THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

Lesia MARUSHCHAK

e-mail: lesyamar@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8666-0071>

Vladyslav BOBYK

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University,
56 Ruska str., 46001 Ternopil, Ukraine*
e-mail: vlad.bobik.2000@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1271-0969>

Angelina SHUMYLO

e-mail: kaf_oa@tntu.edu.ua

Roman KINDRATIV

Abstract. The article clarifies the definition of financial statements of enterprises, which is a system of generalized indicators that shows the results of financial and economic activities of the enterprise for the past period (month, quarter, year). It consists of the method of calculation, grouping and special data processing of current accounting and is its final stage. The own definition of accounting is formulated as follows: a report that is compiled on the basis of accounting data to meet the needs of the reports users. It is also explained in the article that financial statements are financial statements that contain information about the financial condition, results of operations and cash flows of the enterprise for the reporting period (month, quarter, year). It is proved that the financial statements include performance indicators of branches, representative offices, and other divisions of the enterprise. The article clarifies that associations of enterprises, in addition to their own reporting, prepare and submit consolidated financial statements for all enterprises that are part of them, if it is provided in the constituent documents of associations of enterprises in accordance with the law. The hypothesis that the report must adhere to the organic unity of the indicators reflected in it is proved. Financial statements should also meet the information needs of those users who cannot request reports that are tailored to their specific information needs. The article outlines that the source of information on the implementation of plans for socio-economic development of various enterprises, business plans of other formations that are created in the industries as a result of property reform are indicators that are recorded in the reports. Each indicator is shown, it is the basis of work to identify shortcomings that have arisen and avoid them in the process of enterprise management.

Key words: financial reporting, accounting, users, management decisions, industry, enterprise, statistics, controlling, information and analytical support

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mlisup.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Marushchak, L., Bobyk, V., Shumylo, A. & Kindrativ, R. (2021) Finansova zvitnist yak element systemy upravlinnia pidpriemstvom [Financial statements as an element of the enterprise management system]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 25, no. 2, pp. 128-135. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mlisup.pdf>

Використана література:

1. Андрієнко В. Поняття та склад фінансової звітності в умовах гармонізації бухгалтерського обліку: Наука молода: 2008. С. 153–157.
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Дніпропетровськ: ТОВ Баланс - Клуб, 2001. 768 с.
3. Івахненко С. П. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Потенційні переваги і реальні проблеми: Бухгалтерський облік і аудит:, 2011. С. 56–62.
4. Кучеренко, Т. Класифікація господарської звітності: генезис і проблеми сучасності. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2008. Вип 2. С. 98–108.
5. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: підручник. Центр навч. літератури, 2005. 632 с.
6. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік. Кондор, 2005. 503 с.
7. Пушка М. С. Фінансовий облік:, Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 628 с.
8. Сахарцева І. І. Основи складання бухгалтерської звітності за вимогами Національних стандартів України.: Кондор, 2003. 614 с.
9. Стельмашук А. М. Методичне забезпечення аналізу і прогнозування показників бухгалтерської фінансової звітності. *Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_2/86.pdf.

10. Чебанова Н В., Чупир Т. Я., Василенко Ю. А. Фінансова звітність підприємств: Харків. Фактор, 2006. 444 с.

References

1. Andriienko V. (2008) Poniattia ta sklad finansovoi zvitnosti v umovakh harmonizatsii bukhhalterskoho obliku [The concept and composition of financial statements in terms of harmonization of accounting]. *Nauka moloda*, pp. 153–157.
2. Holov S. F. (2001) *Bukhhalterskyi oblik ta finansova zvitnist v Ukraini* [Accounting and financial reporting in Ukraine]. Dnipropetrovsk: TOV Balans – Klub. (in Ukrainian)
3. Ivakhnenko S. P. (2011) Informatsiini tekhnologii v orhanizatsii bukhhalterskoho obliku ta audytu: Potentsiini perevahy i realni problemy [Information technology in the organization of accounting and auditing: Potential benefits and real problems]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, pp. 56–62.
4. Kucherenko T. Ie. (2008) Klasyfikatsiia hospodarskoi zvitnosti: henezys i problemy suchasnosti [Classification of economic reporting: genesis and problems of today]. *Visnyk TNEU, Vol. 2*, pp. 98–108.
5. Lyshylenko O.V. (2005) *Bukhhalterskyi oblik: pidruchnyk* [Accounting: a textbook.] Tsentr navch. Literatury. (in Ukrainian)
6. Nashkerska H.V. (2005) *Finansovyi oblik* [Financial Accounting]. Kondor. (in Ukrainian)
7. Pushkar M. S. (2002) *Finansovyi oblik* [Financial Accounting]. Ternopil: Kart-blansh. (in Ukrainian)
8. Sakhartseva I. I. (2003) *Osnovy skladannia bukhhalterskoi zvitnosti za vymohamy Natsionalnykh standartiv Ukrainy* [Basis of preparation of financial statements in accordance with the requirements of National Standards of Ukraine]. Kondor. (in Ukrainian)
9. Stelmashchuk A. M. (2011) Metodychne zabezpechennia analizu i prohnozuvannia pokaznykiv bukhhalterskoi finansovoi zvitnosti [Methodical support of analysis and forecasting of financial reporting indicators.]. *Innovatsiina ekonomika. Vseukrainskyi naukovo-vyrobnychy zhurnal*. [Innovative economy. All-Ukrainian scientific and production journal] Available at: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_2/86.pdf.
10. Chebanova N. V., Chupyr T. Ya., Vasylenko Yu. A. (2006) *Finansova zvitnist pidpriemstv* [Financial statements of enterprises]. Kharkiv: Faktor. (in Ukrainian)

© 2021 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
 This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
 You are free to:
 Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
 The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
 Under the following terms:
 Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
 You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
 No additional restrictions
 You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

